

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 "
Helyben háshoz borítva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 "
Videkre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Aszerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalunk.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, október 6.

Bosznia.

Valamikor a középiskolában úgy magyarázta nekünk egyik tanárunk Bosznia helyzetét, hogy olyasformán vagyunk vele, mint a cigány a lopott cilinderrel: csak éjszaka merse föltenni a fejére. Mi is csak itthon merjük magunkénak vallani Boszniát, odakünn még mindig török tartományként ismerik, a melyet mi csak közgazgatunk.

Körülbelül így is van a helyzet a valóságban. De éppen mert így van, meg kell változtatni. Bosznia közjogi helyzetét rendezni kell.

Csak az a kérdés: hogyan és mikor?

A mikéntre nézve van egy rövid szó, mely most igen gyakran olvasható az újságokban Bosznia névvel kapcsolatban: annexió. Magyarul annyit tesz: hozzákapcsolás. S ha a magyar közjogi történetében visszafelé lapozunk, rábukunk itt is erre a kifejezésre: partes adnexae, kapcsolt részek. Legyenek Bosznia és Hercegovina kapcsolt részek.

Kapcsolt részek — de minek a kapcsolt részek? Ez a lényeg.

A napokban Szerajevo alpolgármes-

tere kijelentette, hogy a boszniai horvátok legjobban szeretnék hazájukat Horvátországhoz kapcsolni; ha azonban ez nem lehetséges, akkor kapcsolják őket a »monarchiához« és legyen helye küldöttjeiknek a delegációkban.

Mind a két kívánság közjogi képtelenség.

Horvátországnak nem lehetnek kapcsolt részei, mert Horvát-Szlavonországok Dalmáciával együtt maguk is csak a magyar államnak kapcsolt részei s mert az 1868. évi XXX. t.-c., a mely magyar állami törvény, világosan megszabja a horvát-szlavon autonóm tartomány területét, ebben pedig Bosznia bent nem foglaltatik. A horvát-szlavon autonóm tartomány területe nem növelhető másként, mint a magyar állam törvényhozásának határozatából kifolyólag; s a mai viszonyok közt nem kétséges, hogy Magyarország ilyen területnagyságot a horvátok javára megengedni nem fog. Elvégre Bosznia ma rendezett állapotok közt van, míg a horvát tartományt teljesen fölforgatták a tulzók éretlen csinyjei. Ennek a sorsnak nem dobhatjuk oda Boszniát.

Aztán: nem is lehet csak egyszerűen Horvátországhoz kapcsolni Boszniát, hanem legfeljebb azt kívánhatják Szerajevóban, hogy Horvátországgal egyesítve

csatoltassanak Magyarországhoz, úgy, mint a hogy az elvi kijelentés benne van a törvényben Dalmáciára nézve. Magyarország társországi lennének tehát Horvát-Szlavon-Dalmát-Bosnyákországok. Ezt azonban éppen az említett politikai viszonyok miatt Magyarország soha sem engedheti meg.

A »monarchiához« való kapcsolás még nagyobb képtelenség. A »monarchia« nem állam, csak gyűjtő elnevezés, annak is rossz. Voltaképpen itt két monarchia van: a magyar monarchia és az osztrák monarchia vagy állam. A »monarchianak« nincs területe, csak Magyarországnak és Ausztriának van. Boszniát lehet tehát kapcsolni egyik vagy másik államhoz, de a helytelenül úgy nevezett »monarchiához«, melynek egy maroknyi földje sincs, soha sem lehet csatolni.

Bosznia a delegációban: hasonló képtelenség. A »delegáció« nem létezik. Van két delegáció, az osztrák és a magyar, s mindkét delegáció a saját parlamentjének egyszerű bizottsága, olyan, mint akár a könyvtári bizottság, csak egy kissé különös formák közt működik. De sem nem parlament, sem nem interparlamentáris gyűlés, csak egyszerű »bizottság«. Ebbe a bizottságba nem küldhet tagokat más, mint csak a két ország-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Augurok házassága.

Doktor Giverdin, 46 éves korában elkövette azt a különös dolgot, hogy elvette feleségül egy kollegináját; nem gondolt arra, hogy kettős ellenséget szerez benne magának: a feleséget és a konkurenst.

Leonide Giverdin modern orvos, gyűlöli és lenézi a tegnapot, tudományos elméletek és eljárásoknak a hive szóval ő a »nagyjövőjú fiatal-ság.« Különb 29 éves. — A házastársak most ebédnek vannak; sokszor sok felé meghívják őket mert az emberek azt hiszik, hogy ez maga jó orvosság. A mme Giverdin szomszédja az asztalnál báró de Pradette, aki erősen udvarol neki.

Leonide (közönyösen): Jobban tenné, ha ennék ahelyett, hogy nekem ostobaságokat beszélt. Még ön semmit sem evett, nem is ivott.

Pradette: Pedig nem mintha nem volna étvágyam.

Leonide: Ugyan egyék ebből a pompás tőrjéből.

Pradette: Azt kívánja, hogy öngyilkos legyenek? . . . Arthritikus vagyok!

Leonide: Ah! És ezért tart diétát?

Pradette: Igen, a főzeléket várom s a gyümölcsöt; nem iszom, csak egy kis vizet.

Leonide: (megízlel egy pohár musignyt): Micsoda hülye rendelte ezt önnek?

Pradette: Az ön férje.

Leonide: Igen, neki meg vannak a maga eszméi. Nekem is a magaméi. (Ránéz.) Hiszen ön ki van merülve, el van csigázva . . .

Pradette: Ah! Igazán?

Leonide: Minek kerülgessek? Meg kell tudni mondani az igazságot. Ön alaposan kihasználta az életét és még most sem hagyta abba s ha így folytatja, fiziológiai egyensulya még kétebb lesz. S mit gondol, a mérleg felbillent karját azzal huzhatja ismét le, ha krumplin, vizen és tejen éheznek?

Pradette: Tehát ön szerint ennem kellene?

Leonide: Meghiszem azt! De komolyan. Gyakran és bőven étkeznie; hust és mindent, ami erősít.

Pradette: De ahányszor csak a városban étkezem, mindig beteg vagyok utána.

Leonide: Szokják le a városban való étkezésről, ebédeljen otthon, nyugodtan, ne gondoljon a betegsége s minden jól fog menni.

Pradette: Igazán kísértetbe ejt rendelése. Leonide: Én nem rendelek semmit. Nem én vagyok az orvosa. Én egyszerűen véleményyt

mondtam. Nem tudom elviselni, ha valakiről látom, hogy könnyelműen tartózkodik az örömtől . . . Nos, beszéljünk egyébről.

Mme d' Aléves (Leonidehoz lép): Hogy lehet az asszonyom, hogy önnek oly pompás étvágya van?

Leonide (nevetve): Azt gondolja, hogy méltó voltam a menühöz?

Mme d' Aléves: Szemben ültem önnel. Különb megfigyeltem, hiszen sokszor van dolgom velük, hogy az orvosok mindig azzal élnek, amit mástól eltiltanak.

Leonide: Ugyan ki tiltaná el önt ezektől az ételektől?

Mme d' Aléves: Nem látja, hogy nauresztias vagyok?

Leonide: Már az maga nagy betegség, hogy ezt mondja.

Mme d' Aléves (mosolyogva): Hát nem tudja, hogy a férjével konzultáltam?

Leonide: Ezt nem tudtam, de ez azért nem változtatja meg azt, amit látok. Én különben mindig szem előtt tartom azt: vagy nem nauresztias a betegem, mert hiszen az mindig inkább csak egy szó, mint valóság, vagy az és akkor nem tetőzöm a baját azzal, hogy megmondom neki.

Mme d' Aléves: Lehet is azt elrejtteni, mikor külön orvosságai vannak. Nos, én pél-

Saját készítményü menyasszonyi kelen-gyék. Női férfi és gyer-mek fehérneműek.

Menyasszonyi kelengyék
Grünvald és Vahl
Budapest, Nagyvárad, Bécs.
Rákóczi-ut 5 szám. Telefon 193 szám.

Saját készítményü menyasszonyi ke-lengyék, Blousok, Jouponok, pongyolák.

gyűlés, a magyar és az osztrák. Ha a bosnyákok szóhoz akarnak jutni valamelyik delegációban, előbb benn kell lenniök egyik parlamentben; ez megint csak úgy lehetséges, ha egyik államba beleolvadnak.

Szóval akárhonnán vizsgáljuk a kérdést, mindenik szempont csak egy megoldást mutat lehetségesnek: Bosznia beleolvadását vagy Magyarországra, vagy Ausztriába.

Volna még egy mód: mostani törvényeink felforgatásával Boszniát önálló állammá tenni a Habsburgok jogára alatt s átalakítani a dualizmust trializmussá. Ez a szláv elemet teljesen urrá tenné a trializmus keretén belül, s azonfelül az önálló Bosznia magja lenne a Magyarország testéből kiegészülő délszláv államnak, létesítése tehát egyszerűen Magyarország bukását jelentené.

Mindenképpen oda lyukad ki, hogy Boszniának csatlakoznia kell valamelyik államhoz. Magyarország mellett szól a történelmi múlt és a földrajzi érdek; de ellene erős érv: a szláv veszedelem. Ausztria ma már szláv birodalom; Magyarországot erre a sorsra juttatnunk nem szabad.

De nem is kell Bosznia annektálását mindjárt a szláv erők tulsulyra jutásával összekapcsolni. Lehet Boszniának olyan szerepet adni a magyar államban, hogy döntő befolyáshoz ne jusson: nem kapcsolni Horvátországhoz, hanem Fiume példáján corpus separatumként illeszteni Szent István koronájába s a katolikus, görög keleti és mohamedán elemek kellő egyensúlyban tartása mellett autonómiájában leverelni a pártoskodásokat, azon-

ban feltétlenül biztosítani a magyar állam döntő szavát. Teljesen azt az eljárást lehet követni, mint Fiumében.

Csak a »mikor« kérdésre kell a helyes feleletet megadni. Jogunk hozzá megvan; az kétségtelen, hogy Törökországhoz Bosznia sohatöbbé tartozni nem fog. Magyar föld volt az, magyarrá kell tenni újra, de csak akkor, ha erők imponáló nagysága előre elnémit minden ellenmondást. Magyar vér elég ömlött már Boszniáért, — a véres napokból elég volt.

A bolgár függetlenségi nyilatkozat, a török alkotmányosság mintegy magukkal vonják a Balkán rendezéséhez szükséges harmadik lépést is: Bosznia névleges kapcsolatát is elszakítani a szultántól. Ha vérontás nélkül lehetséges, most kell megtenni. Nem nagy dolog az egész: csak a közjognak alkalmazkodása a tényleges állapothoz. A magyar király ősi jogon ismét birtokába veszi Boszniát, mely Mátyás király óta török tartomány.

Résen álljon minden magyar kormányférfi e napokban. Galiciát, Lodomériát, Dalmáciát is a magyar király vette birtokba, szent koronánk ősi jogán — s az osztrák császár koronáját ékesítették velük. Bosznia, a régi Róma, melynek címét ma is viseli királyunk, nem juthat erre a sorsra, sőt innen kell kiindulni a magyar korona épsége helyreállításának. Mellettünk szól a történelem, a jog és a királyi eskü — a múlt, a jelen és a jövő. Részünkön az igazság, meglátjuk, hogy tudunk élni vele.

*

Közös miniszterek Budapesten. Báró Burián István közös pénzügyminiszter a Budapesti Tudósító jelentése szerint holnap délben 1 óra 50 perckor Budapestre érkezik és holnap délután tanácskoznai fog a magyar kormány tagjaival. A közös pénzügyminiszternek és Felsége előtt való kihallgatása az eddigi rendelkezések szerint nincs tervbe véve. Burián báró a delegációk ideje alatt Budapesten fog tartózkodni. *Thallóczy* Lajos közös pénzügyminisztériumi osztályfőnök már ma este megérkezik Budapestre. Ma délben Budapestre érkezett Günther lovag osztálytanácsos a közös külügyminisztériumból.

A horvát bán Budapesten. Báró Rauch Pál horvát bán tegnap reggel Bécsből visszakerkezett Budapestre. A bán előzőleg tanácskozott báró Aehrenthal közös külügyminiszterrel, tegnap pedig mindenekelőtt a Budapesten időző bánhelyettesel, Crnkovich osztályfőnökkel értekezett, utána dr. Wekerle Sándor miniszterelnököt kereste fel és bosszabb beszélgetést folytatott vele. Báró Rauch még a tegnapi nap foiyamán haza szándékozik utazni Zágrábra. A bosznia kérdéssről szóló híresztelésekre vonatkozólag báró Rauch úgy nyilatkozott, hogy hivatalosan nincs tudomása az annektálásról, azt hiszi azonban, hogy ha az újsághírek valóban bizonyulnának, csak provizorium létesítéséről lehet szó, minthogy végleges helyzet teremtése a parlamentek feladata.

A delegációk. A magyar delegáció tagjai szerdán délután elérkezéskor tartanak, melyen jelölni fogják az elnököt, alelnököt, elöadókát s a bizottságokat. Gróf *Zichy* Tivadar, kit most elnökké választanak, s másnap, a pénteken délelött kilenc órakor tartandó konferencián jelezni fogja annak a beszédének tartalmát, melyet a királyhoz fog intézni és melyre

dául most Schweizba megyek, doktor Blufelmannhoz... (Leonide tüntetve hallgat.) Ön nem helyesli a férje rendelését?

Leonide: Nem helyeslem, nem is kritizálom; én önt nem ismerem, mint beteget...

Mme d' Aléves: De mégis úgy általánosan mi a véleménye az ilyen intézetekről?

Leonide: A vezeklőhelyekről? (Elhallgat.)

Mme d' Aléves: Ellenük van? Igen?

Leonide (habozva): Dehogy nincs rólok véleményem...

Mme d' Aléves: Sokan vannak, akik haraguznak rájuk.

Leonide (kitör akarata ellenére): Oh, azok a hülye gépek!... Hát azt gondolja, hogy a mi helyét testvéreink kitalálnak valamit? Igen, azt, hogy mint használják ki a hegyeiket. Bizony sokkal jobb akármelyik betegre, ha ott-hon gondozzák, mintha elviszik ezekbe az undok fészkekbe, hogy elpusztítsa őket az unalom.

Mme Chardonnet (közeledik): Hallom, hogy orvosi dolgokról beszélnek...

Leonide: S ez önt vonzza?

Mme Chardonnet: Érdekel Két év óta már huszonhét-szer jártam doktornál az appendicitissel!

Leonide (kissé gunyohan): És legalább meg van már állapítva?

Mme Chardonnet: Ugyan! Ahány annyi-

félét mond. Igaz, az ön férje pl. üdítő teákat és pépborogatókat rendelt. (Leonide egy mozdulatot tart vissza.) Nos, ön ezt a gyógy-módot ellenzi?

Leonide: En! Dehogy.

Mme d' Aléves: Kérem, mondja meg, mit gondol, — nekem is oly szabatosan megmondta.

Leonide: Mire lenne jó? Önnek van már 27 véleménye, a férjemet is beleszámítva.

Mme Chardonnet: Ezért nem akar szólni? Mondja, kérem, mit tenne a helyemen?

Leonide (röviden): Az ön helyén? Holnap reggel elmennék a klinikára és azonnal megoperáltatnám magam. Minden perc várakozással és minden újabb borogatóssal az életét kockáztatja.

Más csoporthoz megy és megdőbbsenve s megrémülve hagyja el a két asszonyt.

Harmadnap, odahaza; délután; Leonide dolgozóasztalánál ül, férje épp most tért haza a beteglátogatásokból.

Giverdin (rosszkedvűen): Te szép dolgokat csinálsz nekem!

Leonide (egykedvűen néz fel): Tessék?

Giverdin: Pradettesnek azt mondtad, hogy ostoba vagyok?

Leonide: Dehogy is, én arra az orvosra mondtam, aki kezeli,

Giverdin: Igen, én rám.

Leonide: En ezt nem tudtam. S különben egyszerűen csak a gyógyomdrról beszéltem.

Giverdin: Igen, mme d' Alévesseel s mme Chardonnetvel is... Tíz kliensem volt a tegnapi ebéden s te mind elriasztottad tőlem. Ők persze most hozzád jönnek. Szép.

Leonide (nyugodtan): Ez nem az én hibám... Minek rendelsz olyan képtelen dolgokat?

Giverdin: Kérlek, folytatd.

Leonide: Minek? Mindig erről veszekszünk ugyanis. Te nem akarsz dolgozni, nem akarsz a moderneket követni.

Giverdin: En nem kísérletezem a betégeim életével, nem, asszonyom.

Leonide: Pompás; egyszerűen megölköd őket a magad csalhatatlan módszereivel; hanem az agyad nem fárszod. (Gunyosan.) Tejes ételekkel gyógyítani a naureszténiát és kataplazniákkal az appendicitist ma!

Giverdin (egyre dühösebben): Számoljuk meg, hogy hány halottunk van, mióta házások vagyunk. Nekem hét, neked tizenkettő. Éppen egy tucat.

Leonide: Persze az én eseteim mind súlyosak.

Giverdin: Beszélni pompásan tudsz. De gyakorlatod, az nincs. Már pedig az többet ér

Selymek és finom női ruhaszövetek! = = = = Karlsbadi bőrkecstyü párja 78 és 95 kr.

Szolid kiszolgálás!

Tömegmegvétel folytán gyári áron alul árusítatnak.

Szigoruan szabott árak!

ARUHÁZ A GÓLYÁHOZ GUTFRIED TESTVÉREK Szent László-tér (Holdas templom mellett.)

E lap előfizetői 5 százalék pénztári engedményben részesülnek.

a trónbeszéd válasza. A trónbeszéd tartalmazni fogja Ferenc József uralkodónak az okkupált tartományok felett való szuverenitásának ünneplés kihirdetését s egyben azt a bejelentést, hogy Ausztria-Magyarország a porta megnyugtatására csapatait a novibazári szandzsákból ki fogja irtani.

Bulgária függetlensége és az annexió.

Lesz-e mozgósítás?

Azok a váratlan események, amelyek már ki is gyuladtak a közeli keleten s amelyek még várhatók, ránk nézve első sorban a monarchia szempontjából fontosak. Lesz-e a Balkánon olyan összeütközés, melybe az osztrák-magyar hadsereg ágyuinak is bele kell avatkoznia s Bosznia annektációjának proklamálása után ennek fegyveres szankciót is kell-e adnunk?

A börze nagy idegessége már előre igenlő választ ad ezekre a kérdésekre. Az ország hangulata, melyet külpolitikai események ritkán szeltek érinteni, szintén igen tele van villamossággal. Tudni senki nem tud bizonyosat, de mindenki rosztól fél. A pesszimizmust csak erősítik a mozgósítás hírei. Ezekre vonatkozólag a Magyar Esti Lap a következőket közli:

— Egyelőre szó sincs mozgósításról. Annyi bizonyos, hogy külügyi hivatalunkat nem érte váratlanul a tirnovói államcsíny. Hetekkel ezelőtt el volt ez határozva s Bosznia annektációját éppen azért sürgették annyira, hogy ez a két esemény körülbelül egyszerre következzen be. Ennek a taktikának az értelmét nem kell külön magyarázni. A török figyelmét kétfelé centralizálni kell, hogy ezzel meg is bénítsák. Természetesen ez a számítás visszafelé is sült el s akkor

reá kerülhet a sor a monarchia fegyveres közbelépésére.

Ettől Bécsben már csak azért sem félnek még e percben, mert diplomáciai információink szerint igen valószínű az eshetőség, ellenben már ez a veszedelem is garancia arra, hogy a létszámemelés problémájának megoldása kész. Olaszországgal még teljes az egyetértésünk s az angol-francia-orosz érdekszövetség egész Európa ellenállásával került szembe. Ha mégis bekövetkezik bekövetkezik valami non putarem, amitől Isten óvjon, mert ez világkonflakciónak lehet az eredő oka, akkor nem a zágrábi 13. hadtest mozgósításáról kell beszélni. Valamennyi hadtest megkapta a figyelmeztetést, hogy szedje rendbe a szénáját. Ez az utolsó husz évben már ötször is megtörtént. A zágrábi hadtest elindításának a híre ügyetlen kombináció. Csak nem gondolja valaki, hogy éppen Horvátországból vonják ki a katonaságot? Ha csakugyan szükség lesz előrenyomulásra, akkor a nagyszabeni tizenkettedik s a temesvári betedik hadtest egyszerre kezdi meg az akciót. Ezzel egyidőben azonban hadilétszámra emelik az egész monarchia haderejét. Most nem bizakodnánk abban, hogy a Balkán zavarainak lecsillapítására elég volna egy katonabanda is. De egyelőre ez mind csak fölös beszéd. Bizunk a diplomáciai óvatosságában, amelyek le fognak csitítani minden konfliktust.

A jelenlegi állapotok bekövetkezéséről már hónapokkal ezelőtt tudtak a diplomáciai körökben és az előkészületeket meg is tették. Nagyon valószínű, hogy a nyáron tartott tüzérségi vizsgálat, melyet Lipót Salvator főherceg fogantatott összefüggésben van a fentemlített két hadtest tüzérségének megvizsgálásával.

Törökország tiltakozik.

Szófia, október 6.

A bolgár hadsereg állítólagos mozgósításáról szóló jelentés minden alapot nélkülöz. Eddig e tekintetben nem történt intézkedés. A város ki van világítva. Az utcákon élénk élet uralkodik.

a teóriáknál. Nekem van gyakorlatom, igen, nekem van.

Leonide (a fogai közt): Vén szajkó!

Giverdin (dühösen): Mit mondtál? Mondd csak még egyszer! Nem mondom! Te kölyök! Papagály!

Leonide (nekiugrik): Albert!

Giverdin: Leonide! . . . (Csendesedve.) Ugy van, mérséklem magam . . .!

Leonide: S ha meggondolom, hogy hozzád mentem!

Giverdin: Még tehetsz róla!

Leonide: Istenem, be furcsa vagy, mikor dühösködsz. Alig tudom megállani, hogy ne nevessek. (Kacag.) Milyen grimaszt vágsz! Meghalok a kacagástól!

Giverdin: Egy új módszer, ezt még eddig nem használtad.

Leonide: Ugyan hallgass. Csacsik vagyunk, hogy egymást bosszantjuk, ahelyett, hogy közösen a páciensnek esnénk neki.

Giverdin: Ostobaság, de ki kezdte?

Leonide: Én számár voltam.

Giverdin: Jó, beismered . . . Most még azt is beismerhetné, hogy nem tudunk mi semmit. Egyre megy akár a régi, akár az új. Én legalább nem hiszek az orvosoknak.

Leonide: Én magam sem, egy cseppet sem . . . Hát csináljunk különlegességeket, találjunk fel új módokat. akik így tesznek, mind

megélnék nyugodtan . . . Jó volna valamit fel találni, ugy-e?

Giverdin: De mikor már minden ördögöt kitaláltak: napot, villamosságot, mágnesességet, vasat, csendet, világosságot s az ördög tudná, mi mindent.

Leonide: Tudom, de hát a táplálkozásban . . . Keressünk csak. Például a gomba. Annak rossz híre van. Hátha azt mondanánk, hogy pompás táplálószer? Kitűnő volna a gyógyszerárakban: Campignon hygiénique stérilisé! . . .

Giverdin: Én úgy érzem, hogy rosszul vagyok.

Leonide: Hát nem cseveghetünk tovább? (Látja, hogy férje elsápad és leül.) Mi bajod?

Giverdin: Én nem tudom . . . Milyen hirtelen elfogott! . . .

Leonide: Hol fáj?

Giverdin (ijedten): Ugy érzem mintha meg akarnék fulni.

Leonide: Megnézlek.

Giverdin (izzadtan): Igen! . . . Oh, hogy szenvedek! . . . a gyomromban, mindenütt . . . Gyorsan . . . Elpusztulok!

Leonide: Legyen eszed . . . (Ismét megjed.) Mit gondolsz, hívassak valakit?

Giverdin: Igen . . . orvost, gyorsan! . . . Telefonálj Bourgironnak! . . .

Michel Provins.

Szófia, október 6.

A belügyminiszter a prefektusokhoz kör-táviratot intézett, amelyben közli, hogy a Bulgáriában és a külföldön történt legutóbbi események, mint a Gesov-incidens és a keleti vasutvonal megszállása, a de facto eddig is fennállott függetlenségnek proklamálását az ország érdekében szükségessé tette. E nemzeti szükségnek eleget teendő, ő Felsege I. Ferdinánd király az egykori bolgár királyok fővárosában északi és déli Bulgáriát szabad és független királysággá kiáltotta ki.

London, október 6.

A Times jelenti Konstantinápolyból: A minisztertanács Ferdinánd fejedelem egy táviratára a következő választ határozta el:

»Bulgária függetlenségének kinyilvánítását nem lehet elismerni, mert ez a berlini szerződés megszegését jelenti.«

London, október 6.

Pétervárról jelentik: Tsarikov vasárnap hosszú kihallgatáson volt a cárnál, ki a Standard jacht fedélzetén fogadta. A cár teljes hozzájárulását fejezte ki. Ferenc József kéziratát hétfőn egy hadihajóval elküldték a cárnak a finn vizekre.

Gróf Berchtoldot a cár két nap múlva kiballgatáson fogadja, mire a nagykövet ismét Bécsbe utazik.

Belgrád, október 6.

Este sok ezernyi tömeg tüntetéseket rendezett.

London, október 6.

A Dayli Mail jelenti Tirnovoból: Eddig nem történt mozgósítás. A tartalékosokat, mint rendesen, e hó 14-én elbocsátják.

London, október 6.

A Times jelenti Konstantinápolyból: Az ifjútörökök nem beszélnek háborúról, de be kell várni, hogy mi lesz a szalonichii bizottság és a katonai vezetők magatartása. A lakosság aránylag elég nyugodtan viselkedik.

Az annexió.

Szerajevo, október 6.

Elterjedt hírek szerint holnapután az egész országban proklamációt fognak közzétenni az okkupált terület közjogi viszonyának szabályozása dolgában.

Bulgária függetlensége és az annexió.

Budapest, október 6.

A anektálás formáját megállapították. A proklamációkat négy királyi kézirat közli, melyek közül Wekerle és Bech báró kapnak egyet. A másodikat Aerenthal a harmadikat Burián kapja. A negyedik királyi kézirat Bosznia és Hercegovina népéhez szól.

Bécs, október 6.

Magyarország és Ausztria lemondanak a szandzsák vasutakról és azt Törökországnak engedik át. Ugyancsak bécsi értesülések szerint a mozgósításnak nincs semmi alapja.

Fiúk! — Menjünk Klein Sándor és Vilmoshoz Fő-utca —

Leányok! üzeltébe vásárolni, kapunk ott minden felszerelést ami szükséges, hogy az iskolában rendes tanulók lehessünk. Iskola-táskák 23, könyvszifjak 20, tentatartók 10, patent harisnyák 14, kötények 35, gallérok 5, ingek 70, kofferek 1—, keték stb.

Grammophonok nagy választékban részletfizetésre is.

Intézetek részére teljes felszerelések.

Budapest, október 6.

A mozgósítás hírei a cáfolatok dacára is felszinen vannak. Legújabbán a 7., 12., 13., 15. hadtestek kaptak felsőbb parancsot, hogy mind n percben utra készen legyenek.

Konstantinápoly, október 6.

Törökország nem fog háborút indítani Bulgária függetlensége miatt, megelégszik a tiltakozással is. Ferdinánd I. Ferdinánd Bulgária királya címet fogja viselni. A függetlenség elismerése dacára is tegnap minisztertanács volt, melyen kisebb mozgósításokat rendeltek el.

Szofia, október 6.

Bulgária függetlenségén a nép lelkesen örövend. A várost katonazenekarok járják végig s mindenütt ünneplik a függetlenséget.

Konstantinápoly, október 6.

A polgárok között óriási izgatottságot keltett Bulgária függetlensége. A nép a kabinet ellen fordult s ha a kabinet nem fog belemenni a háboruba, akkor le kell mondania.

Városi közügyek.

A közgyűlés tárgysorozata.

Holnap, csütörtökön tartja Nagyváradi város törvényhatósági bizottsága október havi közgyűlését.

A városatyák bizonyára nagy számmal vesznek részt a gyűlésen, már csak az irnokválasztásért is, melynél szavazás lesz.

Az eléggé bő tárgysorozatba ezen kívül néhány érdekesebb, a városra fontos dolog is fel van véve.

Ilyen a levéltár kiselejtezésének a kérdése; az iskolák építésére beadott ajánlatok elbírálása, a csatornázási szabályrendelet; a biharmegyei közkórház újjáépítésére vonatkozó tanácsi előterjesztés.

A tárgysorozat különben a következő:

1. A polgármester jelentése az előző havi közigazgatási állapotról.

2. Az elhalálozás folytán megüresedett irnoki állásnak választás utján betöltése.

3. Az Uránia magyar tudományos egyesület a törvényhatóságot meghívja, néhai Rudolf trónörökös szobrának leleplezésének ünnepélyére.

4. A tanács a m. kir. belügyminiszter urnak a csatornázási ügyre vonatkozó leiratát s az ennek megfelelőleg módosított csatornázásról szóló szabályrendeletet tárgyalás illetve elfogadás végett, javaslata kapcsán beterjeszti.

5. A tanács mint állandó választmány előterjesztése a közgyűlés által az 1907. évi zárszámadásokat felülvizsgálás végett kiküldött bizottság működése tárgyában.

6. Ugyanannak előterjesztése a kolera járvány behurcolásának megakadályozása céljából tett tanácsi intézkedések tárgyában.

7. A tanács mint állandó választmány a városi levéltár kiselejtezése végett készített selejtezési tervezetet beterjeszti.

8. A tanács javaslata a városi adóhivatalnál végzett átalakítási munkálatok költségeinek kiutalhatása céljából póthitel engedélyezése iránt.

9. A tanács ifj. Rimanóczy Kálmán építésznek a városház építéséből folyólag beadott pótszámlája kiutalását megtagadó tanácsi határozat elleni felelőbbségét javaslata kapcsán beterjeszti.

10. A tanács a néhai Bottó Ferenc hagyatéki ügyében főző iskolára, esetleg tápintézetek alapítására vonatkozó alapító oklevelet beterjeszti.

11. A tanács néhai Bordé Károly volt

nagyvárad lakos hagyományáról készített alapító levelet elfogadás végett beterjeszti.

12. A tanács javaslata dr. Várady Ódön nagyvárad lakosnak a pezsgő ital községi fogyasztási illeték alá vonása tárgyában beadott indítványára.

13. A tanács mint állandó választmány a Széles utca és Vitéz utcai iskolák építésére megtartott árlejtés eredményét javaslata kapcsán beterjeszti.

14. A városi tanács javaslata a Sztaroveszky-gyermekórház kibővítésére vonatkozó árlejtés eredménye tárgyában.

15. A tanács a váraljai és a széles utcai iskolák kibővítését fogantató vállalkozókkal megkötött vállalkozási szerződéseket elfogadás végett beterjeszti.

16. A tanács mint állandó választmány javaslata a fürdői és városi vasut engedményesei között megkötött pályahasználati (peáge) szerződés jóváhagyása tárgyában.

17. A városi tanács az országos gyermekvédő ligával a Sztaroveszky-utcai volt Fűzeséri féle háznak az inasotthon céljaira leendő átengedése tárgyában megkötött szerződést jóváhagyás végett beterjeszti.

18. Ugyanannak jelentése M. xocco Péter budapesti céggel megkötött vállalkozási szerződést jóváhagyás végett beterjeszti.

19. A tanács javaslata Weisz Lajos és neje építkezési ügyében és ezzel kapcsolatban a Nógáll utca szabályozási vonalának megállapítása tárgyában.

20. Ugyanannak javaslata a vízvezetéki szerelő műhely helyének kijelölése tárgyában.

21. Ugyanannak javaslata Diószegi Imre és Kovács Antal terhén fentálló bérhátraléknak törlése tárgyában.

22—25. Köztérvélteli ügyek.

26—28. Nyugdíjügyek.

29. Tibor Ernő festőművész kérvénye 600 kor. ösztöndíjának felemelése tárgyában.

30. A polgármester előterjesztése Strobl Jánosnak honosítása esetén Nagyváradi város községi kötelékébe leendő felvétele tárgyában.

31—33. Személyzeti ügyek.

Dr. Cseresnyés Béla,
aljegyző, tb. tanácsnok.

Az aradi vértanúk gyásznapja.

Nagyvárad város hazafias polgársága méltó kegyelettel áldozott tegnap az aradi 13 vértanú dicső emlékének. Kivégeztetésük 59-iki évfordulóján tartott gyász-istentiszteleten és több helyen tartott gyász-ünnepélyeken.

A vértanúkért a gyászmise tegnap délelőtt 10 órakor volt az olaszii r. kath. plébánia-templomban, melyen igen sokan voltak jelen. A többek között ott voltak: Glac Antal főispán, Szokoly Tamás orsz. képviselő, Rimler Károly polgármester, Sal Ferenc ny. polgármester, Darvassy Lajos és Komlóssy József tanácsnokok, Schwarz Izidor gázgyári igazgató, 1848—49-iki öreg honvédek Amánt Béla elnökkel teljes számban, a függetlenségi és 48-as párt és a kör számos tagja dr. Adorján Emil alelnökkel, dr. Bozóky Alajos jogakadémiai igazgató, Feliczides Lajos polg. isk. h. igazgató, Stark Gyula, Mártonffy Zoltán elemi iskolai igazgatók a tanítói kar több tagjával a »Szacsavay-asztaltársaság« képviselőiben Diósy Ferenc, Katona Mihály és Kiss Dávid vettek részt a gyász-istentiszteleten.

A templom hajójában volt felállítva a gyászlappal bevont ravatal, égő gyertyákkal és délszaki növényekkel körülvéve.

A gyászmisét Barabás György végezte segédlettel. Lehoczky József kántor pedig szép egyházi éneket adott elő. Végül a Hymnust énekeltek a jelenvolttak.

Este hat órakor a joghallgatók rendeztek szép számú közönség jelenlétében egy minden tekintetben kiválóan sikerült ünnepélyt.

A Himnusz éneklése után lelkes hanguszedben rajzolta Sebestyén Gyula IV. é. j. h. a nap fenségét, miután Lehoczky Bruno szavalta el Véssey Kálmán I. j. h. szépen megírt alkalmi költeményét. Majd Emőd Tamás II. é. j. h. tartotta ünnepi beszédét, melyet a közönség nagy tetszéssel fogadott. Végül Véssey Kálmán adta elő Farkas Imre Anka Panna című melodramáját s úgy a szavalót, mint Pataky Oszkárt, ki a zongorán kísérte a szavalatot, zajosan megtapsolta.

A szózat éneklése után azután Nagy Sándor emléktáblájához vonult a közönség, a mely az egész utcát megtöltötte, s ahol Véssey Kálmán színes és lelkes beszédet mondott.

Majd innen a színházhoz ment a tömeg, hol Szondy György beszélt s utána az elnök az ünnepélyt bezárta.

UJDONSÁGOK.

* **Egyházmegyei hírek.** Ferdényi Kálmánt, ki tanulmányait a budapesti egyetemen végezte, s egy szigorlatot is tett, Fetszer Antal vikárius Bécsbe küldötte a Szent Ágostonról címzett felsőbb papnevelő intézetbe. — Somogyi Antalt a nagyvárad Szt. József intézet praefectusává nevezte ki a káptalani helynök.

* **Ülés a városházán.** Ma, szerdán délután fél 4 órakor Nagyváradi város csatornázási és vízvezetéki szakbizottsága ülést tart a következő tárgysorozattal: elnöki közlések; a főmérnök előterjesztése, hogy a kolera esetére minő védelmi intézkedések szükségesek a vízvezeték megóvására; a Kossuth Lajos-utcai, Szent László-téri stb. csatorna munkálatainak felülvizsgálata.

* **Gróf Ferenc alapítványa a siketnémáknak.** Gróf Ferenc debreceni prépost-plébános az alábbi levelet intézte a debreceni siketnémák intézetének igazgatóságához:

»Midőn Istennek jószágos kegyelméből lelkipásztori működésem második évét e nemes városban betöltöm, tisztelettel mellékelve küldök 2000 koronát a szánandó siketnémák részére, azon alázatos kérelemmel, méltóztassék ezen összeget a mult évihez csatolva, mint alapítványt kezelni s kamatait évről-évre az intézet céljaira felhasználni. Teljes elismeréssel Nagyságod és fíradhatatlan Tanárikara iránt, kiváló tisztelettel nyilvánítása mellett vagyok . . . stb.«

Tavaly ilyenkor a nemeslelkű főpap már 1000 koronás alapítványt létesített s így a mostani 2000 koronával 3000 koronára emelkedett alapítványa a siketnémák javára. A siketnémák tanárai vezetések mellett az idén is személyesen üdvözölték Ferenc napján jóltevőjüket, amikor is a róluk való gondoskodást is megköszönték.

* **Kinevezések a pénzügynél.** A hivatalos lap egész sereg kinevezést közöl a m. kir. adóhivatalok köréből, amelyek közül a nagyvárad kir. pénzügyigazgatóság területéről a következőket találjuk: Ornstein Béla nagyvárad, Perger Dénes tenkei, Soós Károly belényesi m. kir. adóhivatalok állomási helyükön való meghagyás mellett, adóhivatali segédek névezettek ki; továbbá Bateala János tehertemplomi adóhivatali gyakornok a belényesi, Rosenberg Márton világosi adóhiv. gyakornok a berettyóújfalusi, Mánik Lajos szászsebesi adóhiv. gyakornok a belényesi, ifj. Babuczay György szilágycsehi adóh. gyakornok a margitai, Bodonyi Sándor medgyesi adóh. gyakornok a

berettyóújfalusi, Papszt József kolozsvári adóh. gyakornok a nagyvárad, Németh Lajos monori és Páll Ignác beregszászi adóhivatali gyakornokok a tenkei m. kir. adóhivatalhoz adó-tisztekké ideiglenes minőségben kinevezettek. — Lévai Ignác belényesi m. kir. adóhivatali díjtalan gyakornokot a nagyszalontai m. kir. adóhivatalhoz díjas gyakornokká nevezte ki.

* **A kezdő orvosok kórházi gyakorlata.** A közoktatásügyi miniszter körrendeletben értesíti a törvényhatóságokat, hogy a felavatott orvosdoktorok részéről igazolandó 1 évi kötelező kórházi gyakorlat eltöltésére, a feljogosított kórházaknak ezen jogosítványát a folyó év végéig kiterjesztette.

* **Államsegély a szinkör építésére.** A nagyvárad nyári szinkör építési költségeinek törlesztésére a kultuszminiszter tíz évig évi 6000 s a második tíz évben évi 7000 korona államsegélyt biztosított, amelyből a színigazgató hozzájárulásával, az építési költség kamatait és törlesztését fedezi a város. A kultuszminiszter az idei csonka évre, az államsegély megfelelő részletét, 2000 koronát már kiutalt s erről Nagyvárad városát értesítette.

* **A virilisek névjegyzéke közszemlén.** Az igazoló választmány a legtöbb egyenes állami adót fizetők névjegyzékét megállapítván, a névjegyzék az 1886. évi XXI. t. c. 22. §-a értelmében a polgármesteri hivatalban város háza I-ső emelet 3. sz. f. é. október hó 7 napjától október hó 15. napjáig terjedő 8 napi közszemlére kitétetik. Miről az érdekelteket azzal értesitem, hogy a névjegyzéket a a fennebb jelzett határidő alatt megtekinthetik és netalán felebbezéseiket a közszemlére történt kitételől számított 15 nap alatt Nagyvárad város állandó bíráló választmányához beadhatják. Nagyvárad, 1908. október hó 8-án. Rimler Károly, polgármester.

* **A városi kör megújulása.** A volt szabadelvű párt tagjaiból alakult városi kört nagyon érzékenyen érintette, hogy a szeptemberi közgyűlésen a közigazgatási bizottsági tagválasztásnál egyik vezérük dr. Várady Zsigmond kissebbségben maradt a függetlenségi párt jelöltjével szemben. Emiatt vasárnap közgyűlést tartottak, amelyen afelett tanácskoztak, mit kellene tenniük, hogy a szervezet függetlenségi párttal szemben megtartsák pozíciójukat. Szigorubban meg kell tartani a pártfegyelmet, — a tagoknak sürűbben kell látogatniuk a gyűléseket és mindvégig ott kell maradniuk, — jó lenne klub felét is csinálni ilyen és hasonló eszmék merültek fel. Legfőbb azonban a szervezkedés és taggyűjtés. Be is léptek új tagok: Agoston Péter, dr. Grosz Menyhért, Kepes Miklós Mártonffy Marczel. Éppen ez hiányzott. Ez fogja feléleszteni a megfejtelt pártot.

* **Tibor Ernő ösztöndíja.** Tibor Ernő fiatal festő részére már két évben évi 600 korona ösztöndíjat adott Nagyvárad városa, hogy tanulmányait külföldön folytassa. Tibor Ernő most azt kéri a várostól, hogy tanulmányainak befejezhetése céljából még egy évre 1000 korona ösztöndíjat szavazzon meg részére a törvényhatóság. A városi tanács azon javaslatával terjeszti be a kérelmet a holnapi közgyűlés elé, hogy tekintettel, miszerint eddigi műveiből látszik, hogy Tibor Ernő tehetsége fejlődésképes, még egy évre szavazzon meg a törvényhatóság 600 korona ösztöndíjat.

* **A fürdővasut peage-szerződése.** A nagyvárad városi vasut-részvénytársaság és a létesítendő fürdő-vasut engedményesei a városi vasut Gilányi-utcai vasutvonalára egy részére, amelyet a fürdő-vasut is igénybe venne, peage-szerződést kötöttek. Ezen szerződés a holnapi

közgyűlésen kerül Nagyvárad város törvényhatósága elé jóváhagyás végett. A városi tanács javasolja, hogy a szerződést hagyja jóvá a közgyűlés, azonban azzal a kikötéssel, hogy a város semmi szavatosságot nem vállal a szerződésre vonatkozólag. Ha a közgyűlés jóváhagyja a peage-szerződést, ez alapon a miniszter kiadja a fürdő-vasutra a végleges építkezési engedélyt.

* **Kanyaró járvány Bályokon.** Bályok községében a járási főszolgabíró most vizsgálatot tartott s ez alkalommal a gyermekek között 18 kanyaróban szenvedő beteget talált. A főszolgabíró azonnal intézkedett, hogy a legmesszebbmenő óvintézkedéseket fogantassák. — Egyidejűleg megindította a vizsgálatot annak megállapítása végett is, hogy kit terhel a felelősség a járványnak ilyen nagy mérvben való elhatalmasodása miatt. A vizsgálat során megállapították, hogy mulasztás egyedül a szülőket terheli, akik eltitkolták gyermekeik betegségét.

* **Iparostanulók Otthona.** A Füzesséri laktanya átalakítási munkálatai javában folynak és befejezésükhöz közelednek. Az Országos gyermekvédelmi liga ugyanis ezen a város által felajánlott épületben 40 iparostanulót helyez el, kik ott lakást, ételmezt és teljes ellátást kapnak és kik jóra való mestereknél fogják nyerni ipari kiképzésüket. Az építkezésre felügyelőbizottság Rendes Vilmos elnöke alatt folyó hó 6-án tartott helyszíni szemlét az építkezés fölött és bírálta felül a munkálatokat, melyeket az Orsz. gyermekvédelmi liga a városi mérnöki hivatal tervei szerint és felügyelete alatt 8675 kor. költséggel Madarász Gyula vállalkozó által készített. A főispán, mint az Otthon felügyelő bizottságának elnöke a szemlén szintén jelen volt, hogy a Liga érdekeinek szemlén tartásával személyesen is meggyőződést szerezzen a munkálatokról.

* **A cigány gyermekek iskoláztatása.** Nap nap után merül fel panasz a cigányok ellen, tehát itt az ideje, hogy minden eszközzel oda hasson a hatóság, hogy a cigány ügyet, amíg a törvényhozás rendezni fogja, saját hatáskörében egyengesse s előkészítse ennek az utját. A nagyvárad cigányoknál Kemény Ignác tb. alkapitány már eddig is tett olyan intézkedéseket, melyek nagyban előmozdították a cigányügy rendezését. Ismét ezzel foglalkozik az alkapitány, aki memorandumot irt a gyermekvédelmi Ligához a cigány gyermekek érdekében. A memorandumban Kemény arra kéri a Ligát, hogy a cigány gyermekeket vegye pártfogás alá és ne engedje, hogy azok a züllesztés utjára lépjenek. Kemény javasolni fogja, hogy a cigány gyermekeket a Liga járassa iskolába s képezze ki őket az állam hasznos polgáraivá.

* **Aki az apjához tör be.** Ifj. Vetési Lajos, ki a lopás miatt ráért fogházbüntetését tegnapelőtt töltötte ki az ügyészszégen, hazamenet betért szüleinek Tisza Kálmán-téren levő lakására. Itt apja 10 koronát bizott reá egy váltó rendezése végett. A jeles ifju azután elverte a pénzt, éjszaka bemászott szülei lakásába, feltörte a faszint, ott kialudta magát s reggel ellopván a kapukulcsot, vigan kerekelt oldott. Saját apja feljelentése folytán intézkedett a rendőrség a javithatatlan tolvaj elfogatása iránt.

* **Eltűnt fiu.** Gusztus György 14 éves szabó-tanonc Grosz Jakab katonaszabótól ezelőtt egy héttel megszökött s azóta nyoma veszett. Az eltűnt fiu alacsony, barna, kerek arcu, ruházata: sötétszürke rongyos nadrág, kék vászon fehér csikos mellény és kabát, fekete rossz szalma-kalap. A fiu mezitláb ment világgá. Aggódo szülei ez uton kéri a nagyközönséget, hogy adjon hirt elveszett gyermekükről.

* **Megsavart betörők.** A Kolozsvári-u. 14. sz. ház egyik lakásába az elmúlt éjszaka két ismeretlen be akart hatolni s e célból az ajtót és ablakokat fessegetni kezdték. Klein Ferenc, az egyik lakó kiszólt az ablakon, hogy mit akarnak. Erre egy kődobás érte balkarját. Klein most már forgópisztolyt vett elő és háromszor kilőtt az ablakon. Erre az ismeretlenek kerekét oldottak.

* **A rezorvista álma.** Zihrer C. M., a »Bányamester«, a »Svihákok« stb operettek híres szerzőjének fenti című nagy zenei revue-jét, valamint Lehár »Három feleség« című operettejének nagy egyvelegét fogja a házi zenezenekara Sigl h. karmester vezetésével f. hó 11-én vasárnap délelőtt a »Pannonia«-étteremben előadni, a »Rezorvista álma« nagy zene-revue pont fél 12 órakor kerül előadásra és minden asztalon kellő számban rendelkezésre fog állni a 24 számból álló magyar zenei szöveg. Czipóth Ferenc, a népszerű vendéglős ezáltal is bizonyítja az ő kedves közönségének, hogy mindent elkövet, miként az éttermeit felkereső nagyszámú vendégeknek egy kellemes vasárnap délelőttöt szerezzen. Ezen élvezetesnek ígérkező hangversenyre mi is felhívjuk olvasóink szives figyelmét.

* **Magyar daltársulat a korona kávéházban.** A nagy zsidóünnepnap megszűntével azaz hétfőn és minden este egy jól szervezett férfi- és nőtagokból álló daltársulat tartja előadásait. Naponta változatos műsor. Egész éjjel nyitva. Kezdeté este 9 és fél órakor. Belépti díj nincs. Szives pártfogást kér kiváló tisztelettel Klein Lajos, kávé.

Legujabb őszi kalapok és férfi divat újdonságok megérkeztek ROTH M. UTODÁNÁL.

* **Borsalino őszi kalap újdonságai Reichard áruházába megérkeztek.**

x **Náci bácsi mozija.** Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy sikerült egy elsőrendű Párisi mozgófényképgyárral összeköttetésbe lépni. És így azon helyzetben vagyok, hogy vendégeimet a legjobb műsorral szórakoztassam. Kedvező időben az arnyas kert-helyiségben, kedvezőtlen időben a nagyteremben. fognak tartani minden nap az előadások. A n. é. közönség rendelkezésére állandóan friss csapolású Dréher-sör, tisztán kezelt borok, kitűnő konyha, figyelmes kiszolgálás. A műsor minden három napban teljesen új.

SZINHÁZ.

Heti műsor:

Szerda: Tatárjárás.

Csütörtök: Milliárdos kassasszony.

Péntek: Gépirókissasszony.

Szombat: Mókus.

Vasárnap délután: Biboros. Este: Görög-rabszolga.

Bánk-bán.

Az aradi gyásznapi évfordulóján Katona József örökbecsű remekével ünnepelt a színház. Ünnepelt valóban, mert a tegnapi előadás — kivált ha tekintetbe vesszük, hogy Bánk-bánt 2—3 évben adják egyszer s így praktikus szempontból nem igen érdemes jól betanulni — a jobbik közé tartozott. Kivált az utolsó két felvonás, semmi kívánni valót sem hagyott hátra. A címszerepben Tóth Elek minden ambícióját és tudását ragyogtatta. Bánkja nyugodt, az első felvonásokban majdnem hideg, hogy annál erősebb hatású legyen a 4. felvonás fellobbanása s az 5. felvonásban a megtörttség. Önálló felleg, nem is helytelen s művészi volt kidolgozva.

Hasonlóan kiváló alakítás volt Angyal

Ikás; a királyné szerepét ily helyes átértéssel és művészettel Váradon még nem adták. Sik Rozsó Peturjában több volt az éktelen harsozás, mint a művészet. Kis önmérsékléssel nem lett volna nehéz éppen Siknek sokkal értékesebb alakítást nyújtani. *Hevesi Mariska* (Melinda) több élénkséget önthetett volna szerepébe; így kissé unottnak látszott, *Hajnal* Tiborca jelentéktelenné zsugorodott össze; nem győzte sem hanggal, sem érzéssel, sem mozulatokkal. Csak maszkja volt jó. Pedig kár ezért a gyönyörű szerepért! A kisebb szerepek ismét több sikert arattak. *Beregi* (Otó), *Kassai* (Biberach), *Szarvasi*, *Gózon*, *Dési*, mind megállták helyüket; *Sárvári Nusi* is (Iridóra), bár látszott rajta némi szögletesség, de látszott a szorgalmas betanulás.

A rendezés a Bánk előadások szokásos csapásain haladt. Új volt a király fején lityegő gyászkeendő, de az bátran el is maradhatott volna.

Görög rabszolga. Vasárnap este a legbájosabb angol operettet a Görög rabszolgákat elevenítik fel a nagyvárad színpadon. *Sidnei Jones* eredeti színes muzsikája ebben a darabban találta a legkifejezőbb, legpoétikusabb melódiákat. A pazar kiállítású látványos operettet most teljesen új szereposztásban, új táncokkal mutatja be a színház igazgatósága.

Színlap bérlet. A színház igazgatósága ez uton adja a közönség tudomására, hogy ezután a színlap bérletre a színházi irodában (színpad feljáró első emelet) az igazgatóságnál lehet előfizetni.

IRODALOM.

Hajnal. Az amerikai magyar katolikusok kitűnően szerkesztett hetilapjának most jelent meg a 30-ik füzetje, a szokott jeles és változatos tartalommal. Közleményeit *Hoch Antal*, *Bóhm Károly*, *Auer István*, dr. *Helvey Lajos*, *Messerschmidt Géza* és *Csernitsky István* irták.

A Katolikus Hittérjesztés Lapjainak most jelent meg az októberi füzetje a következő tartalommal:

Tartalom. Kikuju földön. — Marianiták Japánban. — Hírek a missiókból: Zavargások Perzsiában. Heinrichs Leo hithirdető atya meggyilkolása. X Pius Kanada jubileumához. — Kegyes adományok.

Képek. X. Pius pápa a legelső hithirdető. Kikuja föld: Fialat jegyes. Kikuju föld: Munkába fogott fiatal asszony. Kikuju föld: Ellenséges (masszai) harcosok. Kikuju föld: Structollas fejdíszrel ellátott harcos. Japán: Osouf, Tokio érseke, a marianiták nagy pártfogója. Japán: Colin atya, a marianiták általános főnöke. Csoportkép 5 arcképpel.

TÁVIRATOK.

Nagy tűzvész Fiumében.

Fiume, október 6. A Via Resorton a Malvich-féle ház, amelyben osztrák is volt, az éjjel 11 órakor ismeretlen okból kigyuladt és teljesen leégett. A tűzhöz kivonult mentőket két ember megmentette, akiket a rendőrségnek

sikerült elfogni. A tűz által okozott kár nagy. A tűz keletkezésének megállapítására holnap megindítják a vizsgálatot.

A pécskai katasztrófa

Arad, október 6. Pogonyi Nándor kir. ügyész és Domokos vizsgá őbíró ma a pécskai katasztrófa helyszínére érkeztek és kihallgatták a pécskai állomástűzöket és Szabó Márton váltóőrt, kinek vallomásából még mindig nem lehet megállapítani, hogy ki volt tulajdonképpen az oka a katasztrófának. A váltóőr tagadja, hogy aludt volna bódéjában. Az arad—csanádi vasut igazgatósága a váltóőrt felfüggesztette állásából. Ma újabb sebesültek jelentkeztek.

EGYESÜLETEK.

Vasutasok gyűlése. A magyar szent korona országainak vasutas szövetsége nagyváradi kerületének választmányi tagjai felkértek, hogy a folyó évi október hó 16-án délután fél 7 órakor Nagyváradon a pályaudvari oktató teremben megtartandó választmányi ülésen megjelenni sziveskedjenek. **Tárgysorozat:** A vasutasok országos hitelbankjának megalakítása. Olvasó kör és irodahelyiség létesítése. Tej, bus és ruhaszövetkezet alakítása. Beérkezett társkerületek indítványainak ismertetése s ezek felül határozathozatal. Beérkezett segélyek iránti kérelmek tárgyalása. Téli mulatság megtartása. Indítványok. Nagyvárad, 1908. szept. hó 28-án, *Stepper Károly*, s. k. ker. társelnök. *Juhász Gyula* s. k., ker. titkár.

ZENE ÉS MŰVÉSZET.

Képzőművészet a megyeházán. A jövő hónap 6-án a megyeháza dísztermében *Tibor Ernő* fog kiállítás rendezni. A jelen esetben szintén a modern irányzat egyik harcosával állunk szemközt, azonban az ő vásznain nem találunk oly lehetetlen színvegyületeket, mint a többi neo-impressionista festőnél; ő a közép-uton halad. Eddig legalább azon haladt. Azon képei, melyeken nem a modern festők hatása mutatkozik, sokkal jobbak, mint lázadó érthetetlen művei. Addig, míg nem látjuk a tárlatot, nem ítélnünk, azonban úgy tudjuk, hogy *Tibor* is csatlakozott az érthetetlen festők közé, ami pedig veszteséget jelentene, mert tehetségének már többször adta tanujelét. A kiállítás 10 napig fog tartani s ez alatt akarja bemutatni a fiatal festő nyári iskolájának eredményét.

KÖZGAZDASÁG.

Ertéktőzsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, okt. 6.	
Osztrák hitelrészvény	681.25
Magyar hitelrészvény	748.—
Leszámitoló bank	743.75
Rimamurányi	561.50
Osztrák-m. államvasuti részv.	692.25
Közúti vasut	552.—
Városi villamos vasut	269.—

A gabonátőzsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, okt. 6.	
Buza május	50 kilogrammonként 11.80
Buza okt.	10.38

Rozs okt.	—	—	—	8.96
Zab májusra	—	—	—	—
Zab okt.	—	—	—	7.04
Tengeri máj. 1908.	—	—	—	6.85
Tengeri jul.	—	—	—	6.69

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1908. okt. 6.

Magyar arany járadék 4 száz.	—	—	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	—	93.25
Magyar koronajáradék	—	—	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	—	—	93.50
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	—	—	94.50
Magyar nyeresemény sorsjegy kölesön	—	—	186.—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölesön	—	—	145.—
Osztrák járadék papírban	—	—	97.25
Osztrák járadék ezüstben	—	—	99.—
Osztrák járadék aranyban	—	—	116.50
Osztrák korona járadék	—	—	97.50
1860. osztr. államsorsjegyek	—	—	150.25
Osztrák magyar bankrészvény	—	—	1730.—
Magyar hitelbank-részvény	—	—	748.—
Osztrák hitelbank-részvény	—	—	681.50
Magyar hitelrészvény	—	—	689.50
London vista	—	—	240.—
Páris vista	—	—	95.50
20 márkás arany	—	—	28.51
20 frankos (Napoleonder)	—	—	19.09
Német birodalmi márka	—	—	117.62

A szerkesztésért felelős
Dr. VUOSKIOS GYULA.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatalától.

17399—1908.

Hirdetmény.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatala mint I. fokú iparhatóság ezennel közhírré teszi, hogy *Büchler Márton* által felállítani szándékolt mechanikai berendezésű asztalosműhely telep telepengedélyezése tárgyában folyó évi október hó 16-ik napjának délelőtti 11 órájára a Rimanóczy-utca 4. számú házhoz helyszíni tárgyalást tűzött ki, amely körülményről az érdekeltek oly figyelemzetéssel értesítenek, hogy esetleges kifogásaikat a helyszíni tárgyalás alkalmával adják elő, mert a későbbben teendő felszólamlások figyelembe vételét nem fogják.

Nagyvárad, 1908 október 1.

Eleméry,
h. r. főkapitány.

Hirdetések

felvétetnek
a kiadóhivatalban.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatalától.

18685—1908. szám.

Arverési hirdetmény.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatala, mint I. fokú iparhatóság közhírré teszi, hogy a Bihar megyei Takarékpénztár részvénytársaság Kossuth-utcai zálogkölesön üzletében a lejárt és meg nem hosszabbított, illetve ki nem váltott zálogtárgyak folyó évi október hó 14-ik napján reggel fél 9 órakor kezdődő nyilvános árverésen el fogják adni.

Ezen árverésről az érdekeltek elzalogosított oly figyelemzetéssel értesítenek, hogy az árverés alá kerülő tárgyak tételszámai a rendőrkapitányi hivatal hirdetési tábláján, valamint a zálogüzletben kifüggesztett jegyzékből megtudhatók.

Nagyvárad, 1908. október 1.

Eleméry,
h. r. főkapitány.

Házassulandók figyelmébe!

Kant Frigyes

üveg- és porcellán kereskedése Nagyvárad,
Kossuth-utca, Mezey-ház.
Telefon szám: 474.

Bartos A. és Tsa

NAGYVÁRAD, Rákóczi-ut 2. Bazár-épület.
Kizárólagos harisnya és ernyőkülönlegességek. —
Állandó nagy raktár férfi-, női- és gyermek-har-
isnyákban s keztyűkben a leggyorsabbul a leg-
finomabbig, továbbá eső- és napernyők. — Foly-
tonos újdonságok! — Javítások gyorsan eszközöl-
tetnek. — Pontos kiszolgálás. — Szolid árak. —

Preis R.

Paplan, madrac, szalmaszakok, pap-
lanlepedő, párnahuzat toll állandóan
kapható az ágynemű raktárban
Kossuth-utca 12.

Menyasszonyi kelengyét elkészít
ugyszintén művészi kézimunkákat

Kronemer Testvérek

Nagyvárad, Bazár-épület
színházzal szemben.

Alapított 1890.

Rossensweig Róza

Párisi mellfűző mütterme

Nagyvárad, — Telefon 632. — Rákóczi-ut 3.

Menyasszonyi kelengyét Vász-
nat és Fehérneműt csakis a

Strohmayer Pál

cégtől vegyünk!

Raktár: Nagyvárad, Szent László-tér 1. szám.
a kishíd mellett.

Telefon 166. — Telefon 166

Klein Testvérek

angol udvar- és zseftek francia pouplin
és delin, Sveici himzet batizatok, Tüll és
esipke szöveteket feltűnő olcsó árban ár-
sítjuk el, bordár Volin 27 kr. blus sefir 25 kr.
Zöldfa-utca elején. Maásr féle helyiség.

Kovács József

katonai- és polgári cipész.
Ortophéd munkák.

Nagyvárad, Beöthy Ödön-utca 35.

Szekely Imre

elsőrangú úri- és női fehérnemű
tisztító intézete

Nagyvárad Színház-utca 4

Meghívás.

A „Mezőgazdasági Kisbirtokosok és
Földművelők Földbérlet szövetsége“

rendes évi közgyűlése

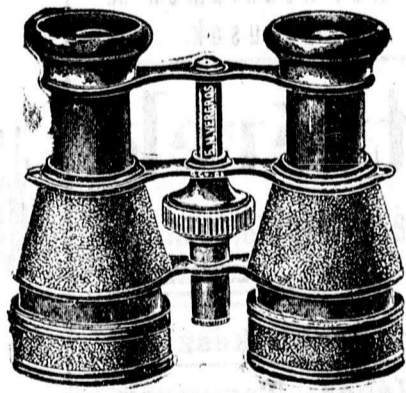
1908. október 18 napján, délután 3 óra-
kor tartatik meg a „Mezőgyáni Olvasó
Egylet“ nagy termében (Templom-u. 84
sz.), melyre t. tagtársaimat alapszabá-
lyaink 26. §-a alapján ezennel meghívom.

Tárgysorozat:

1. Az igazgatóság jelentése.
2. A felügyelőbizottság jelentése.
3. Az 1907—8 évi zárszámadás megviz-
sgálása, s a mérleg megállapítása.
4. Az igazgatóság, a felügyelőbizottság, és a
tisztviselők részére a felmentvény megadása.
5. Az igazgatóság lemondása folytán új
igazgatók választása.
6. A felügyelőbizottság választása.
7. Pénztárnok és jegyző lemondása folytán
új pénztárnok és új jegyző választása.
8. Esetleges indítványok.

Az 1907-8. évi mérleg és nyereségszám
la az igazgatóság és felügyelőbizottság által
megvizsgáltatván elfogadtatott, s a községházá-
nál kifüggesztetett, hol azt bárki megtekintheti.
Mezőgyán, 1908. október 2 án.

R. Deák János, a. k.
igazgató elnök.

Megfelelő szemüvegek orcsipte-
tők, francia színházi látsövek, ki-
próbált hőmérők, mérnöki műsze-
rek nagy választékban kaphatók

Klein Húgó

látszerésznél Nagyvárad, Rákóczi-ut (Or-
solya zárda.)

Javítások rögtön eszközöltek!
!! Saját műhely!

Tüzifát

legolcsóbb napi árakon házakhoz
szállítanak

Weiszberger és Társa

tüzifa kereskedők.

Megrendelő iroda: Stein Lajos
Nagyvárad, Fő-utca Nyiri ház

Fatelepe: Várad-Velence. — Telefon: 688.

ELADÓ BUTOROK

A ZÖLDFÁ SZÁLLÓ

emeleti helyiségeiben e hó 6-án vagyis
kedd délutántól kezdődőleg számos szoba
berendezés kávéházi és vendéglői
butorok, edények stb. kerülnek dara-
bonként is eladásra, amit a venni
szándékozókna ezennel tudomásul adunk.

!!! Idei akác méz !!!

NAPONTA friss tea-vaj

NAPONTA frissen pörkölt kávék

NAPONTA legizletesebb francia faj

csemegezőlő szétköldés.

BORNYOMÓ ZSÁKOK,

ÜRMÓSÁGYHOZ szükséges anyagok. Nem-
különböző tisztaságú és friss fűszerárak a leg-
előnyösebben beszerezhetők

MEZEY JÁNOS és TÁRSA

fűszer és csemege üzletében Szent László-tér
nagyvárad takarékpénztári épület. Telefon 249.

! Friss töltésű ásványvizek. !

A NAGYSZEBENI ÁLTALÁNOS TAKARÉK- PÉNZTÁR JELZÁLOGKÖLCSÖNEI.

A Nagyszebeni Általános Takarékpénztár (Nagy-
szeben) ad félévi tőkét és kamatokat ma-
gukban foglaló egyenlő részletekben tel-
jesen törleszhető jelzálogkölcsonöket és
pedig 10, 15, 18, 23, 25, 27 $\frac{1}{2}$, 32, 35,
40, 41, 44 $\frac{1}{2}$, 50 évi törlesztésre.

Kölcsonkérvényeket elfogad: BREITENSTEIN
és FRIEDLÄNDER Teleky-utca 40. sz. ki egy-
szersmind bővebb felvilágosítást is nyújt.

10.000 darab kitűnő minőségű

≡ téglá eladó. ≡

Cím a kiadóhivatalban.

Közgazdasági Bank Részvénytársaság Nagyváradon.

Belépési felhívás.

A Közgazdasági Bank Részvénytársaság (Teleky-utca 10) üzlet helyiségében 1 koronás szövetkezetet alakít.

„Közgazdasági Koronás Takarékos és Hítel szövetkezet” címmel, október hó 1-től kezdődő 3 évi időtartamra.

A beiratások üzletrészenként 20 fillér beiratási díj lefizetése mellett a Közgazdasági Bank részvénytársaság (Teleky-u. 10) üzlethelyiségében és a körözött aláírási íveken eszközölhetők.

A helyi egykoronás üzletrészek beszédését minden helybeli szövetkezeti-taglakására küldött óvadékkal bíró pénzbeszédő, szolgálja eszközözi. A vidéki szövetkezeti tagok befizetéseket a postatakarék pénztári útján portó mentesen teljesíthetik,

Közgazdasági Bank R.-T.

BUZIÁSI PHÖNIX ÁSVÁNYVIZ

Kitűnő hatásu vese- és hólyagbajoknál

SZÉNSAVDUS, KELLEMES, SAVANYKAS IZÓ, VASMENTESITETT,

RENDKIVUL ÜDÍTŐ ASZTALI VIZ.

ÜDÍT. GYÓGYÍT!

ORVOSILAG AJÁNLVA.

Ivógyógyimódra használva, vese- és hólyagbajoknál, a vesemedence idült-burujainál, húgykő- és fővényképződésnél, a légutak és a kiválasztószervek hurutos bántalmainál kitűnő hatásnak bizonyult. — Prospektust kívánatra küld a forráskezelőség:

Muschong buzziási gyógyfürdő Igazgatósága Buziásfürdőn.

Főlerakat Nagyváradon: Friedl és Jörös cégnél.

10801—1908.

Hirdetmény.

Nagyvárad város III. kerület összes városrészeire s a hegyre vonatkozó — a kir. pénzügyigazgatóság érvényesítésével ellátott az 1908 évi III. osztályu kereseti adó lajstromok az általános jövedelmi és az országos betegápolási pótdóra való tekintettel az 1883. évi XLIV. t.-cz. 18. § a értelmében f. évi október 7-14 napjain át nyolc uapi közszemlére III-ik kerület Váralja, Velence, Csillagváros és a hegyre nézve 26-ik számú szobájában azon figyelmeztetéssel tételnek ki, miszerint az érdekeltek adókötelesek, a jelzett lajstromokban ter-

hükre előírt általános jövedelmi és országos betegápolási pótdót ott megtekinthetik s a pótdó elleni utaláni felssólamlásukat azon adózók, az 1883. évi XLIV. t.-cz. 16. §-hoz képest, kik ezen adóummal már az előző évben is megróva voltak, a lajstrom közszemlére kitételének napját követő 15 nap alatt, azok pedig, kik ezzel a folyó évben először rovatnak meg, ezee adójuknak adókönyvecskéjükbe történt bejegyzést követő 15 nap alatt a később benyújtott felebbezés érdemi tárgyalás alá nem fogván vétetni a kir. pénzügyigazgatóság-hoz írásban benyújthatják.

Nagyvárad, 1908 október 3.

A városi adóhivatal.

K É S Z I T :

Mindennemű vasszerkezeteket, vashidakat, vasszerkezetű viztoronyokat, viztartályokat, — csigalépcsőzetet, tüvegterőket, vasablakokat, modern vasrácszatokat, különleges takaréktűzhelyeket.

Géperőre berendezett vasszerkezet, épület, műlakatos, sajtoló és csavargyártó telep

HRAZDIL EMIL Nagyvárad, Rózsa-u. Saját-ház.

Mindennemű lakatos árukban nagy raktár. Vidéki szállításokra berendezkedve. — Tanulók felvétetnek.

K É S Z I T :

M. kir. szab. ablak szellőztetőt, szab. önműködő ajtócsukót. Padlásvilágító és szellőztetőket. Fa és acélredőnyöket napellenzőket, vas és réz portálakat, mindennemű lakatos áruk gyártója.

Kész gyászruhák
:: raktáron. ::

Női kosztümök és
:: blousok. ::

Wéber Testvérek

kész női és gyermek ruha áruháza Nagyváradon.
Rákóczi-ut Bémer-tér sarkán.

Nagyvárad és Biharmegye legnagyobb kész női és gyermekruha áruháza Wéber Testvérek.

NAGY VÁLASZTÉK!

Kész leányka ruhák és kabátkák, kész női pongyolák, aljak és fehéreneműek olcsó bevásárlási forrás.

TELEFON 684.

Wéber Testvérek
Bémer-tér.

Megrendelések 2 nap
- alatt készülnek.

Mérték utáni megrendelések elfogadtatnak.

